

Miro Šifra

Jakub Tloka

MARENČIN PT

**Knižná podoba filmového príbehu inšpirovaného
skutočnými udalosťami.**

**Miro
Šifra**

**Jakub
Tolka**

MIKI

MARENČIN PT

Copyright © Miro Šifra, Jakub Tlodka, PubRes s.r.o., 2025

© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2025

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Jakub Kroner, Marenčin Media

Cover illustration © Jakub Kroner

Illustration © Jakub Kroner

Layout © Marta Blehová

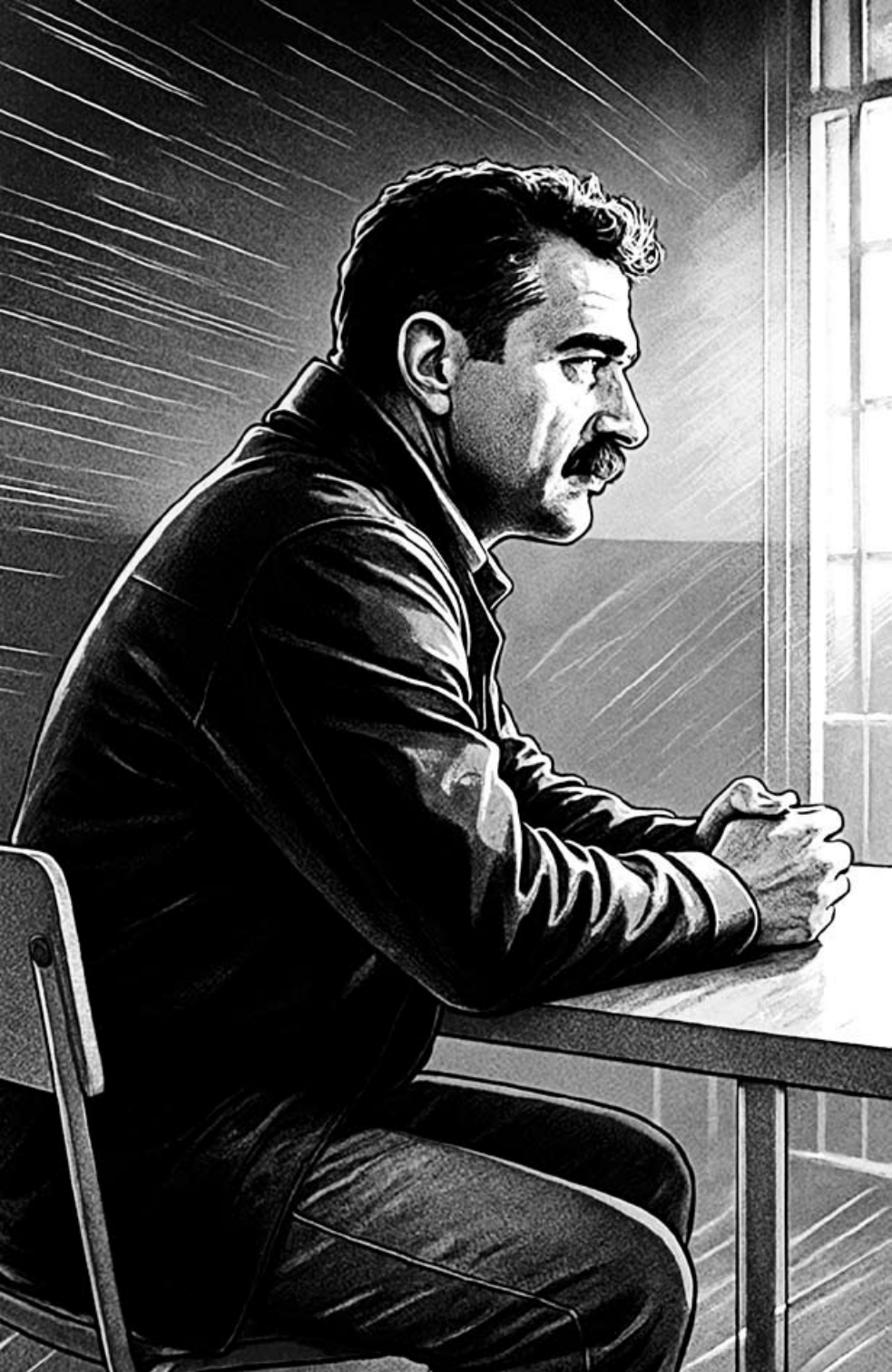
1098. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1400-7 (viaz.)

ISBN 978-80-569-1401-4 (ePDF)

ISBN 978-80-569-1402-1 (ePub)

Pravdu má ten, kto má moc.
Bez ohľadu na to, ako ju získal...

Jednoduchá, úzka cela. Biele steny, starý záchod, posteľ s kovovým rámom a na nej matrac, ktorý pamätá lepšie časy. Na posteli nehybne sedí muž vo väzenskom mundúre a neprítomne hľadí do prázdna.

Ticho pretne neprijemný kovový škripot a vo dverách sa zjaví dvojica bacharov. Muž nereaguje.

„Je čas. Ideš na výlet.“

Muž sa postaví, bachari mu nasadia reťaze a putá a vyvedú ho na chodbu. Ťažké kroky sa ozývajú priestorom, za dverami okolitých cel sa striedajú tváre. Niektorí spoluväzni klojica zrak, iní úctivo kývnu na pozdrav.

Pri policajnom aligátore pred väznicou čaká početná skupina kukláčov. Zabzučí elektronický zámok, otvorí sa brána a všetci sa pozerú smerom k nej. Muž v putách a reťaziach prechádza popri vysokých betónových múroch. Kukláči ho naložia do stiesneného priestoru aligátora a zabuchnú za ním dvere.

„Asi viete, prečo sme tu.“

Muž si rozcvičuje zápästia. Kto už mal ruky v železách, vie si predstaviť, aká je úľava, keď sa ich zbaví. Oproti nemu sedí v neveľkej vypočúvacej miestnosti dvojica policajných vyšetrovateľov. Kvalita civilného oblečenia napovedá, že ich platové podmienky nie celkom odrážajú spoločenskú zodpovednosť ich povolania.

„Budú voľby, tak robíte divadielko, že niečo vyšetrujete.“

odvetí muž s úsmevom. „Minule bola aj helikoptéra, to bolo viac srandy.“

Starší z vyšetrovateľov úsmev opätuje. Dokáže oceniť provokáciu, ale je vecný. Laktami sa zaprie do jednoduchého dreveného stola, rutinným pohybom otvorí spis a spustí: „Radi by sme s vami prebrali niekoľko prípadov. Rodiny by chceli vedieť, čo sa stalo ich príbuzným, tak či ste o nich náhodou niečo nepočuli.“

„Ak môžem, pomôžem.“

Druhý vyšetrovateľ pred muža posunie fotku. „Tohto pána nepoznáte? Bývalý politik, prednosta okresného úradu v Poprade. Nezvestný od 22. mája 1997. Netušíte, kde by mohol byť?“

Muž si fotku dôkladne prezrie a v hlave sa mu vynorí spomienka. Hustý dážď, vôňa borovicovej kôry a čerstvej hliny... Áno, nezvestného pozná. Leží tak meter a pol pod zemou v breznianskych lesoch. Dostal ponuku, ktorá sa neodmietla – a odmietol. Darmo, kto chce hrať, musí poznať pravidlá. „To netuším.“

„A poznáte ho?“

„Slovensko je malé. Čítal som o ňom.“

„Ale o jeho zmiznutí neviete nič?“

Muž sa na fotku ešte raz pozrie. Tvári sa, že sa snaží spomenúť si. Potom zdvihne zrak k policajtovi. „Nič.“

„Iste,“ odvrkne starý vyšetrovateľ. Zjavne vypočúvanému neverí, ale viac netlačí. Jeho kolega na stôl vyloží ďalšie fotky.

„Dvaja bratia. Starší majster Slovenska v kulturistike, mladší dokonca majster Európy a sveta. Nezvestní od mája 1996.“

Mužovi sa vynorí ďalšia spomienka. Hmlisto si vybavuje pach žineniek, potu, kovu... Áno, s týmito chlapcami mal raz neja-

kú nehodu v banskobystrickej posilňovni a dopadlo to tak nešťastne, že jednému z nich preletela guľka hrudou. Toho druhého mužovi kumpáni dobili pálkami. Ako sa už v ich profesii presvedčili mnohí, ani ten najpevnejší sval neodolá vystrelenému projektilu či dobre miereným úderom bejzbalkou.

„Videl som ich v časopisoch. Šikovní chlapi.“
Vyšetrovateľ pokrúti hlavou.

Na stole pribudne ďalšia fotka. Snedý chlap tvrdých rysov s pomerne svojráznou frizúrou – trocha Michael Jackson, trocha Karol Duchoň. „S ním ste sa ale museli poznať. Ani o jeho vražde nemáte informácie?“

Robo Holub. Svojho času nespochybniteľný vládca košického podsvetia. Aj jeho kariéru predčasne ukončil vypočúvaný muž – a súdiac podľa toho, ako naňho zazeral, keď v hale bratislavského hotela sipel s prestreleným hrudníkom, to Robo dobre vedel. Ktovie, čo mu vírilo hlavou, keď ho neskôr dorazili na nemocničnej jiske.

„Je mi ľúto.“

Vyšetrovateľ už definitívne stráca trpezlivosť. „Keď vám ukážem ďalšie fotky, k ďalším skoro dvom desiatkam prípadov zmiznutia a vražd, tiež mi poviete, že nič neviete a nič netušíte?“

Muž sa naďalej tvári ochotne. „Môžete skúsiť.“

Vyšetrovateľ pochopí, že toto nikam nevedie, a ironicky podotkne: „Na to, že ste boli boss bossov, nemáte veľký prehľad.“

„Ja nie som žiadny boss bossov.“

„A kto ste?“

„Miki Černák, chlapec z Telgártu.“

Vyšetrotateľ sa rozosmeje a otočí sa ku kolegovi. To snád' nemôže byť pravda. Miki nevie, čo je policajtovi smiešne, ale zdvorilo sa pridá. Odrazu vyšetrotateľ zmĺkne. „To musia byť na teba doma hrdí, Miki z Telgártu.“

Miki zvažnie.

„Sú.“

* * *

Takéto lesy kedysi pokrývali prakticky celý kontinent. Hlboké, husté, nepreniknuteľné. Ešte pred dvoma rokmi stával pár kilometrov odtiaľto ostnatý plot najostrejšej československej hranice. Aj keď hranica ešte stále prežíva v hlavách miestnych, plot je minulosťou. Ostrí sú tiež už len ľudia, ktorí sem z bývalého ostbloku dochádzajú za robotou.

Vysoké stromy sa majestátne kníšu vo vetre. Zrazu jeden z nich zapraší a s mohutným rachotom sa zvalí na zem. Bavorským lesom hrmia drevorubačské stroje. Miki sedí v kabíne traktora a lyžicou vyťahuje guľatinu. Po chvíli si niečo všimne, vypne motor a vystúpi.

Mikiho brat Vlado zvierá v rukách motorovú pílu a čistí kmeň od konárov. V tom hluku mu nejaký čas trvá, kým si uvedomí, že sa niečo deje. Keď sa obzrie, vidí, ako sa Miki rozpráva s predákom, ktorý neústupčivo krúti hlavou. Vlado si domyslí, o čo ide, a rozčúlene hodí naštartovanú pílu k predákovým nohám. Bavor na Vlada vytreští oči, Miki len pokrúti hlavou. Stret kultúr ako z učebnice.

„Robíme ako debilí a od neho sme chceli jedinú vec! A aj to je mu veľa?!“

Vlado, sediac na zemi, sa zlostne obzrie na predáka, ktorý stojí obďaleč pri svojom naleštenom džípe a pohoršene komusi líči, ako pred chvíľou takmer prišiel o palce na nohách. „Slúbili sme, že budeme do konca týždňa, tak nás pustí koncom týždňa,“ odpovie zmierlivo Miki.

„Hej, boha, ale ocovi sa priťažilo. To je rozdiel.“

„Nevyplatí nás. A keď budeš po ňom hádzať pílu, tak isto nie.“

„Tak sa naňho vyjebeme!“ skríkne Vlado. „Chcem oca stihnúť živého.“

Miki chce to isté, ale zároveň vie, že to nie je také jednoduché. „Zbalíme si veci a v piatok po robote vyrazíme. V sobotu ráno sme doma. Stihneme to.“

Vlado sa na Mikiho pozrie. Veľmi mu ten optimizmus neverí, ale napokon prikývne.

Ako sa však ukáže, skepticizmus býva často opodstatnený. Vo vetre povieva cirkevná vlajka. Miki, Vlado a dvaja ďalší chlapi v čiernych oblekoch stoja pred ňou a v rukách zvierajú laná. Farár, muž asketického, no svetaznalého vzhľadu, číta v rámci pohrebného rituálu Vzkriesenie Lazara: „Keď Marta počula, že prichádza Ježiš, išla mu naproti. Marta povedala Ježišovi: Pane, keby si bol býval tu, môj brat by nebol umrel...“

Vlado svojmu bratovi venuje vyčítavý pohľad.

Miki sa obzrie okolo seba. Na náhrobku sú mená oboch rodičov, ale len pri jednom je aj dátum úmrtia. Pri hrobe stojí niekoľko desiatok ľudí – v oblekoch, šatách a čiernych krojoch. Sú medzi nimi aj Mikiho manželka Iveta a jeho mama. Iveta má úzky driek a plavé vlasy, ktoré rámcujú jej mladú tvár. Aj vdova je ešte relatívne mladá. Nemá ani päťdesiat a oči vyplakané tak, že už viac plakať nedokáže.

Keď farár dočíta, ozve sa zborový spev. Pre Mikiho a ostatných je to pokyn, aby začali truhlu pomaly spúšťať, až kým nedosadne na dno. Iveta vidí, ako to manželka rozrušilo. Kým farár s modlitbou na perách obchádza hrob a na všetky jeho steny kreslí kríže, Iveta pristúpi k Mikimu a chytí ho za ruku.

Zo sklenených popolníkov s logami rozličných značiek tabakových výrobkov sa pomaly dvíhajú štíhle prúžky dymu. Je po pohrebe a smútoční hostia sa presunuli do klasickej dedinskej krčmy, akých sú po Slovensku stovky. Drevený obklad na stenách už čo-to zažil, igelitové obrusy na stoloch ešte viac, stoličky vŕzgajú ako posteľ v pohraničnom hodinovom hoteli.

Čašníčka prinesie kávy ku stolu, kde sedí Vlado, Iveta a Mikiho priatelia. Najvýraznejší zo skupiny je Miloš, chlap pevnej postavy a nižšieho vzrastu, ktorý v mnohom predstavuje archetyp mužov z blízkeho, ale aj širšieho okolia. Už značne posilnený alkoholom divoko gestikuluje a zabáva obecenstvo jednou zo svojich početných historiek: „S Mikim sme niečo popili, tak mu nezostalo na lístok, nie? Odrazu príde sprievodca a začne pýtať lístok. Miki na mňa len žmurkol. Otvorím dvere a Miki ho z toho vlaku vyhodil – za jazdy! Jebol rovno do snehu!“

„Čo to má s mojím otcom?“ opýta sa Vlado, ktorý nezdieľa Milošovu veselú náladu.

„Boha, nemôžem spomínať, Vlado? Nie, aby si nalial, ešte budeš buzerovať...“

Miki čaká pri dverách, kým sa farár nerozlúči s jeho mamou, a konverzáciu vníma len na pol ucha. Po chvíli k nemu dôstojný pán pristúpi. „Ďakujem,“ povie Miki, podá mu ruku – a s ňou peniaze, schované v dlani. Farár ruku prijme a peniaze nenápadne schová do sutany. Ani sa na ne nepozrie. V tomto kraji sa to tak robí – všetko akoby mimochodom, nech sa ani jedna strana neurazí.

„Rakovina je sviňa,“ zhodnotí pragmaticky farár. „Na ňu je aj Najvyšší krátky.“

Mikimu sa veta zdá trochu nepatričná, ale prikývne.

Po kare sa hostia pomaly zberajú domov. Podobne ako Miloš, aj Martin, Mikiho ďalší blízky priateľ, prišiel na pohreb s manželkou. V porovnaní s Milošom, ktorý sa tacká k autu ako vojak na prvom opušťáku, je Martin starší a triezvejší. Inak ale spĺňa všetky atribúty Mikiho ostatných priateľov.

„Kedy ideš preč?“ opýta sa Mikiho, pričom obdivne pozerá na jeho Mercedes, ktorý si priviezol z Nemecka.

„Chcem byť ešte kúsok doma. Oco nechal nejakých tridsaťtisíc dlh, tak to treba splatiť.“

„A potom zase Norimberg, hej?“

„Hej. Ešte rok-dva niečo zarobiť. Tu sa nedá.“

Do debaty sa bez pozvania, ale o to družnejšie vloží Miloš:

„Čo by sa nedalo, Miki. Len musíš byť šikovný!“

„Jak inak, Miloško,“ uzemní priateľa Martin a pozrie sa späť na Mikiho. „Veď uvidíš. Dobre bude, tak či tak.“

Miki s Martinom sa na seba usmiejú. Martin tľapne Mikiho po pleci a nastúpi do svojho auta.

Z hrncov na sporáku stúpa para, v rúre sa pečie nedelňý obed. Cez otvorené okno dolieha do kuchyne prerývaný zvuk motorovej píly. Z tradičných rodinných fotiek na kredenci hľadia do priestoru mladý pár v šesťdesiatych rokoch a Miki a Vlado ako deti. Vedľa nich sa vyníma Mikiho a Ivetin svadobný portrét.

Iveta stojí pri jedálenskom stole a z veľkej športovej tašky vyťahuje rôzne značkové oblečenie, ktoré jej Miki priviezol. Mama sedí za stolom, šúpe zeleninu a ticho pozerá na prázdnu stoličku pred sebou.

„Bud' rada za to, čo máš,“ zahlási po chvíli. „Raz nebude.“

Iveta chápe svokrine rozpoloženie a rada by ju nejako uchlácholila, ale nemá ako.

Je pekne, takže rodina stoluje v záhrade. Trávník lemujú vysoké stromy a po rozľahlom pozemku je roztrúsených niekoľko hospodárskych budov. Miki stojí pri dverách drevárne, celý od potu a pilín. Vedľa neho je naskladaná kopa napíleného dreva. Z drevárne zrazu teatrálne vyskočí Vlado. „Ruky hore!“

Miki sa na brata pozrie a vôbec ho neprekvapí, že v rukách drží starú nemeckú pušku, po dedovi-partizánovi.

„Pod' jesť a nehraj sa so somarinami,“ napomenie Vlada od stola mama.

„Treba ísť do lesa, nech je do klobás.“

„Aby ťa žandári chytili? Maj rozum, už si dosť starý.“

Vlado si z maminých slov nič nerobí. Znaleckým okom kontroluje zbraň, či sa jej nič nestalo, odkedy sa s ňou hral naposledy.

„Mama má pravdu,“ vloží sa do debaty Miki. „Chytia ťa a pôjdeš do riti, nie do Nemecka.“

„Tak nepôjdem.“

Celá rodina sa na Vlada pozrie.

„Ty nechceš ísť?“ opýta sa prekvapene Iveta.

Vlado mykne plecóm. „Čo tam? Zarobíš dobre, ale si tam za hovno. Všetci hovoria, jak je na Západe dobre... Ani s ocom sa nemôžeš rozlúčiť.“

„Čo budeš robiť tu?“ opýta sa skepticky Miki.

„Na družstve je robota.“

„Hej. Za päť korún.“

„Lepšie jak byť tam za nulu.“

„Lebo na družstve nebudeš nula.“

To už si opäť berie slovo mama a mladšieho syna sa zastáva:

„Nechaj ho. Keď nechce, tak nechce.“

Miki pokrúti hlavou. Príde mu to absurdné, ale nebude pro-

tirečiť. Vtom si všimne Ivetin pohľad. Je mu jasné, že by bola rada, keby zostal aj on.

Hlavné mesto SNP nezažíva po revolúcii práve najlepšie roky. Ekonomická transformácia v plnom prúde, ľudia prichádzajú o robotu, radosť zo znovunadobudnutej zvrchovanosti tlmí blbá nálada. A to mesto netuší, čo všetko ho ešte len čaká.

Miki šoférije svoj Mercedes po rozbitých cestách a vykladá Milošovi, ktorý sedí vedľa: „Kúpil som dva autobusy. Volali ma späť do SAD-ky, ale podľa mňa je lepšie robiť sám na seba.“

„Pán bude veľkopodnikateľ,“ uškrnie sa Miloš, zatiaľ čo sa prehrabáva v igelitke medzi nohami.

Miki na Milošov ironický tón len mykne plecóm. „Uvidím, jak to vyjde. Niečo mám ešte odložené z Nemecka. Iveta to chcela dať do domu, ale teraz treba podľa mňa riskovať. Kedy, ak nie teraz?“

Miloš neodpovie. Miki mu len robí šoféra a auto sa blíži k cieľovej stanici.

„Doľava. Tam sa dá zastať.“

Miki sa začuduje: „Čo tam?“

Čo tam, sa veľmi skoro ukáže. Uprostred bežnej bytovej zástavby stojí komplex budov obohnáný vysokými múrmi. Banskobystrická väznica je zvláštna – v podstate sa tu dá parkovať rovno pod oknami ciel. Miki čaká v aute a sleduje Miloša, ako stojí pri veľkej železnej bráne. Po chvíli vyjde bachar a od Miloša preberá igelitku a zjavne aj nejaké peniaze, ktoré si rovno strčí do vrečka. Miki sa začuduje. Ešte viac ho zaskočí, keď Miloš podíde pod jedno z okien a začne písať a vykrikovať: „Lojzo! Lojzo!“